

“ΤΡΑΓΙΚΗ ΜΟΡΦΗ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ...”

Καθ. Ν. Ξηρομερήτης

Πριν από 40 χρόνια, ανήμερα τ'αγιαννιού, ταξίδεα από τη γενέτειρα πόλη με τις καμάρες της, προς την κόρη του Θερμαϊκού.

Συνήθιζα τότε να χρησιμοποιώ το λεωφορείο από Πάτρα προς Αθήνα και το τρένο από Αθήνα προς Θεσσαλονίκη.

Την επαύριο τ'αγιαννιού, όπως συνηθίζεται, θ'άρχιζαν και πάλι τα μαθήματα στο Πανεπιστήμιο, και έτσι πολλοί είναι αυτοί που μετακινούνται τη μέρα αυτή. Απογευματινές, θαρρώ ώρες, αναζητούσα εναγώνια εισιτήριο τρένου για Θεσσαλονίκη. Το μοναδικό εισιτήριο ήταν -δυστυχώς για το φοιτητικό μου βαλάντιο-στην πρώτη θέση της τότε υπερταχείας αυτοκινητάμαξας.

Δεν θα 'χε περάσει μια περίπου ώρα, από την αναχώρηση του τρένου, όταν ο διπλανός μου, ένας καλοντυμένος και καλοβαλμένος μεσήλικας, μου ζήτησε να ξεφυλλίσει για λίγο την εφημερίδα μου. Ταυτόχρονα με το δανεισμό της εφημερίδας μου. δέχθηκα ένα σύνολο ερωτήσεων, από τις συνηθισμένες μέχρι κατά πόσο πραγματικά αγαπώ αυτό που σπουδάζω κ.λ.π.

Καθώς το τρένο συνέχιζε την πορεία του, και προτού φτάσουμε στο σταθμό της Λάρισας, ξαφνικά βλέπω έναν κάπως παχουλό κύριο με μπλε σκούρα φόρμα, ο οποίος με φιλικό τρόπο απευθύνθηκε στον διπλανό μου και του λέγει: «τι κάνετε κύριε καθηγητά... η σύζυγος σας... ο στρατηγός πεθερός σας...». Στη συνέχεια του αποκάλυψε ότι θα άλλαζε ο μηχανοδηγός στη Λάρισα και ο ίδιος θα έπιανε πάλι δουλειά την επομένη.

Η λέξη «κ. καθηγητά» μου προκάλεσε εντύπωση και γι'αυτό αυθόρμητα τον ρώτησα τι καθηγητής ήταν και σε ποιο σχολείο;

Η απάντηση του ήταν φυσιολογική, χωρίς κανένα ίχνος υπεροψίας, είπε ότι είναι ο κ. Εμμανουήλ Κριαράς, καθηγητής της φιλοσοφικής του ΑΠΘ. Μάλιστα με ρώτησε αν αντιμετωπίζω κάποιο πρόβλημα με τις σπουδές μου.

Με το πάθος του νέου φοιτητή, ο οποίος κυριολεκτικά ρουφούσε ό,τι του έδιναν οι τότε καθηγητές του, του απάντησα ότι το μόνο πρόβλημα μου σχετιζόταν με την άρνηση-των τότε υπευθύνων-να σιτίζομαι δωρεάν στη φοιτητική λέσχη, που μου φαινόταν κάτι σαν σύγχρονο «πρυτανείο».

Χωρίς πολύ περίσκεψη, μου απάντησε: «να πας αύριο το μεσημέρι στο γραμματέα της φοιτητικής λέσχης και αυτός θα σου επιτρέψει τη δωρεάν σίτιση σου». Πραγματικά η παραπάνω φράση υλοποιήθηκε αμέσως, με τηλεφωνική θαρρώ παρέμβαση του τότε συνταξιδιώτη μου.

Όλα τα παραπάνω μου ήλθαν στο νου, καθώς σε ημερήσιο φύλλο εφημερίδας διάβασα τη συνέντευξη του σοφού αυτού συνταξιδιώτη μου, την οποία και σας την παραθέτω για να την απολαύσετε και να προβληματιστείτε, θέλοντας ταυτόχρονα να ανταποδώσω έστω στο ελάχιστο την οφειλόμενη ευγνωμοσύνη μου. για το τόσο σημαντικό για μένα εκείνο τηλεφώνημά του. ■

Τραγική μορφή ο άνθρωπος...

... Εκλήισε τα 99 του: «Οχι, δεν φοβάμαι τον θάνατο. Δεν θέλω όμως να πεθάνω αμέσως... Θέλω να ολοκληρώσω τις εκκρεμότητες των κειμένων μου».

... Υπερασπίζεται την έξαρση. Και τον σοσιαλισμό. Αλλά βλέπει τη ζωή του ανθρώπου ως τραγικό γεγονός:

«Διότι δεν δίδει η ζωή ευτυχία. Ο άνθρωπος είναι τραγική μορφή στη γη. Το γεγονός ότι έχει συνείδηση δεν νομίζω ότι είναι στοιχείο ουσιαστικής ευτυχίας».

... Εμμανουήλ Κριαράς, ομότιμος καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Μίλησε στη Βίβλο Χαρισσοπούλου («Νέα»).

Μία από τις καλύτερες συνεντεύξεις των τελευταίων ετών. Παραθέτουμε αποσπάσματα:

— «Ο εγωισμός είναι μια καταδίκη για τον άνθρωπο. Είναι μια όψη του τραγικού αυτού: έχεις την ψευδαίσθηση ότι προσφέρεις υπηρεσία. Αλλά στο βάθος προσφέρεις στον εαυτό σου. Αυτό το πάθος δημιουργίας είναι πάθος για επικράτηση».

— «Η έξαρση είναι το σημαντικότερο πράγμα στη ζωή. Να εξαρθείς πάνω από τον εαυτό σου. Από τα πάθη σου. Σπάνια εξαιρούνται οι άνθρωποι. Η ζωή όλων βέβαια ενέχει στιγμές εξαρσης. Όταν λες την αλήθεια -ακόμα και όταν σε θίγει, σε πειράζει- είναι έξαρση. Η θυσία για τον άλλο, ο έρωτας, η αφοσίωση είναι έξαρση. Η φιλία, η αφοσίωση στον άλλο, η αλήθεια είναι έξαρση. Πίστευα πάντοτε σ' αυτό. Να λες πάντα την αλήθεια, έστω κι αν ενοχλεί. Μια παροιμία -δική μας, κρητική- λέει πως η αλήθεια είναι μαλώτρα...».

— «Αρτίκολλο πρίμο: Η ειλικρίνεια. Και κοινωνική δικαιοσύνη. Πιστεύω στον σοσιαλισμό. Αυτό το ηθικό που ζητάω από τον άνθρωπο μπορεί να το επιτύχει μια κοινωνική οργάνωση καλύτερη. Χωρίς παιδεία όμως σοσιαλισμός δεν γίνεται».

— «Διδασκαλία του ήθους δεν υπάρχει. Μαθαίνουμε την τεχνική. Πώς να μεταδώσουμε τις γνώσεις. Αλλά πώς να βελτιώσουμε το ήθος του ανθρώπου δεν το μάθαμε. Οι ανθρωπιστικές σπουδές βέβαια προάγουν τον άνθρωπο. Αλλά προάγουν το ήθος; Με το να πάω εγώ δηλαδή να μάθω αρχαία ελληνικά λαμπρά, βυζαντινά, τις γλώσσες του κόσμου, το ήθος μου εξυψώνεται; Δυστυχώς όχι».

— «Ο άνθρωπος ζει πιο ευτυχισμένα όταν δεν έχει συνείδηση της τραγικότητας της ζωής του. Εγώ -δυστυχώς- την έχω...»